

NADNIEMIEŃSKI KURIER POLSKI

Orzeszkowej 13 tel. 166
Redakcja otwarta od 12-11-5-6
Administracja 10-114-6
Prenumerata miesięcznie zł. 4.
z odnośnikiem i przes. poczt. 4 zł. 50 gr.

№ 93

Rok I.

GRODNO
niedziela 2 listopada 1924 r.

OGŁOSZENIA: Za 1 wiersz m/m za tekstem 20 gr. Drobnio za wyraz 10 gr. Dla poszukujących pracy 5 gr. za wyraz. Miesięczne p/g umowy. Dla ogłoszeń układ stronicy 8-mi szpaltowy. Każda nowa podwyżka taryfy, ogłoszona w nagłówku, obowiązuje wszystkie już przyjęte za-mówienia bez uprzedniego zawiadomienia.

Imprezy żałobne

Tym—co odeszli!..

Poległym towarzyszom broni poświęca autor

Jak falę morską porusza okręt—statek ludzki, tak i dzisiaj — jak Polska długa i szeroka — płyną ludzkie fale też serdecznych, aby skropić najdroższe szczątki matki, ojca, żony, dzieci czy przyjaciół.

...Pokój umarłym!..
Wśród drogiej nam grobów imiennych, iluż na ziemiach naszych wyrosło bezimiennych?..
— A czyje tożacz mogiły?
— Nieznanego żołnierza, któremu Legjon na imię!

Niechaj więc w dniu tym — święta Umarłych przed Wami o władcy na ziemi—staną oienie tych, którzy polegli pod Jastkowem nad Stochodem, w szarzy Rokitniańskiej, pod Rarańczą, Krechowcami, Kaniowem i Ci, z pod Bobrujska, z nad Berezyny, Dniepru, Dźwiny i Prypeci, niechaj się utrwala Wam w pamięci i bohaterowie r. 1920, obrońcy Warszawy, zwycięzcy z pod Grodna, Lidy i Ci wszyscy, którzy idąc „krwawym szlakiem Berbeckiego“, Kotza, czy Śmigłego — trudem swym i znojem spełnili rozkaz „Komendanta“, ginąc z uśmiechem na ustach—„za Polskę“!

„Rozkwitały pęki białych róż—wróc Jasieńku z tej wojenki wróc“...
Niestety! Niema dzisiaj tego „dworu“ —niema takiej „Matki“, gdzieby nie uroniono lzy serdecznej—wspomnienia po tym, co „tam pod Lwowem, gdzieś w wojence padł“... i jak dalej pieśń ta cudna mówi... „rośnie na mogile białej róży kwiat“.

... Niechaj więc społeczeństwo żyjących spełni swój obowiązek względem umarłych... Niechaj Ci, co życie oddali Ojczyźnie w ofiarę — odczuja, że o Nich pamiętamy!

... Niechaj więc tedy przydrożne mogiły nie będą opuszczone... Niechaj więc Sejm, Senat i Rząd, gminy i magistraty — wszystko co żyje—w wolnej Lechitów ziemi—zakrzętnie się i niechaj rzuci kwiatu czynu na „nieznane mogiły“ tych, którzy tak licznie polegli i w kraju Nadniemieńskim, bijąc się — za Polskę!

... Inaczej przykro nam będzie pomyśleć o naszych najbliższych, których zasypujemy kwiatami...

Czyż tylko o mogiłach wojskowych dzisiaj mówimy?.. Czyż tylko o Nich mamy pamiętać?.. A czyż nie równie drogą nam być musi każda mogiła człowieka, poległego w naszym kraju podczas boju krwawego świata porachunku?..

Czyż nie pamiętamy słów Mickiewicza z „Reduty Ordona“, o owej bratniej mogile, w której „i Ci, co bronili i Ci, co się wdarli — sojusznicy wieszcy ze sobą zawarli“?..

Niechaj więc na drogich nam mogiłach urodzi się nowe piękne i potężne życie Braterstwa i Ludzkości!

Veritas.

Odezwa

Z mgławicy walk o wolność wyszła Polska dziejsza — wyszła i stanęła w szeregu mocarstw światowych.

Stało się to za sprawą Tych, co walcząc o niepodległość Ojczyzny, bądź to wrócili po trudach wojennych, aby przystąpić do wewnętrznej odbudowy kraju, bądź też odeszli okryci chwałą w wieczność znużąc krwią swoją granice Rzeczypospolitej.

Tych czynów i ofiar nie zabrakło w Polsce, którą słusznie nazywano „Krajiną mogił i krzyżów“.

Cześć Bohaterom.

Narody zachodnie szczególną cześć otaczają mogiły swych synów

i z cmentarzy wojennych uczyniły miejsca pielgrzymek.
Nad każdym grobem czuwa troskliwa ręka współbraci, dając dowód niewygasłej pamięci o tych, którzy życie swoje ofiarowali dla dobra całego narodu.

Czy mogli bohaterów synów Polski miałby spotkać inny los? Tym Najlepszym, którzy, spełniwszy swój obowiązek, odeszli w zaświaty, nie było sądzone widzieć powstającej i zwolna odradzającej się Ojczyzny.

Zaciągnęliśmy zobowiązania względem Tych, którzy swe życie oddali po to, abyśmy „z wolnymi wolni“ mogli być.

Syn Polski, który ofiarował swe życie dla Matki - Ojczyzny jest Narodowi Polskiemu tak samo drogi, jak dziecko innego narodu na innej ziemi.

Oto już powierzono groby Poległych w obronie Ojczyzny stałej opiece i pamięci młodzieży i działwy szkolnej, szkół Okręgu Szkolnego Białostockiego.

Już w niektórych częściach Państwa naszego wynikiem troskliwego zajęcia się grobami Poległych w obronie Ojczyzny było odświeżenie, odnowienie i upiększenie mogił na Dzień Zaduszny w wieńcach i kwiaty.

Ażby planową akcją, podjętą gdzieindziej, przenieść również na teren Województwa Białostockiego został zorganizowany Wojewódzki Komitet Żałobnego Krzyża, który postawił sobie za zadanie:

- 1) uświadamianie ogółu społeczeństwa co do kultu i czci mogił Bohaterów w walkach o niepodległość Ojczyzny;
- 2) uporządkowanie i stałą pieczę nad grobami całego Województwa Białostockiego przy współpracy i współdziałaniu Komitetów Powiatowych, Parafjalnych i Gminnych, oraz poparcie całego ogółu społeczeństwa;
- 3) otoczenie pamięci Poległych czecią należną i przekazanie ich nazwisk potomności.

Ta opieka i troska o cześć Poległych — to obowiązek Narodu Polskiego i dług spłacany w małej części Poległym Bohaterom za ofiarę krwi i poświęcenia dla Ojczyzny“.

Dnie: 1-go, 2-go i 3-go listopada, mają być dniami, w których złożymy dowód, że potrafimy uczcić Tych, którzy nas własną pierśią przed niebezpieczeństwem osłonili.

W dniach tych we wszystkich miastach, miasteczkach i wsiach Województwa będą zbierane ofiary na uporządkowanie i ochronę mogił Poległych.

Niechże nikt się nie fuchyla od spełnienia swego obowiązku. Niech każdy pomyśli o tem, by choć jedna mogiła staraniem jego w dniach tych była uporządkowana i przyozdobiona.

Cześć Poległym.
Umożliwiając jak najszerszym masom społecznym przyczynienie się w odpowiedniej mierze do zaspokojenia potrzeb, wynikających z opieki nad cmentarzami i mogiłami Poległych Bohaterów.

Zarząd Województwa Żałobnego Krzyża zawiadamia, że wpisowe wynosi 1/2 złp., składka członków popierających wynosi 1 złp. rocznie, a członków rzeczywistych 3 złp.

Siedzibą Zarządu Wojewódzkiego Żałobnego Krzyża jest Województwo, Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych (lewa oficyna 1-sze piętro), gdzie przyjmowane są zapisy na członków od godz. 9-ej do 15 ej, jak również przyjmowane są składki ofiary i datki.

Wojewódzki Komitet T-wa „Polski Żałobny Krzyż“.

OD ADMINISTRACJI

Uprasza się Sz. P. Prenumeratorów miejscowych i z prowincji o wpłacenie prenumeraty za m. listopad.

Memento...

Pamiętaj o tem: nie trwa cięga wiosna,
Pamiętaj o tem, że mraz zwarzy kwiaty,
Że ręka życia twarzą bezlitosna
Zgasi blask słoneczny, zatrzaśnie róż-
szkanki.

Pamiętaj o tem, że majowe wonie,
Jesienny wicher wraz z liściem rozwieje,
Pamiętaj: w pierściach Znicz wieszczni nieplonie,
A czas zabija złudzenia, nadzieje.

I najsmutniejsze są te mgły,
Co po omentach w cieniu krzyżów drzemią,
nie one z żywych rozrywają krew i siły...
najdroższe szczątki — nie te, co pod ziemią...

W posępny, cichy wieczór listopada,
Gdy chmurne niebo mgłą deszczową pruszy,
A z drzew ostatni, żółkły liść opada —
Módl się nad grobem, który... nosisz w duszy...
J. Mori.

KRONIKA

Teatr Miejski

Dzisiaj powtórzenie czwartkowej premiery „Proces rozwodowy p. B.” 3 aktowej komedji Sidnej Garricki, autora „Kobiety, która zabiła”.

„Przyjaciel Szkoły”

Dwutygodnik Nauczycielstwa Polskiego. Poznań. Rok III. Nr. 14/15.

W tych dniach ukazał się nowy zeszyt „Przyjaciel Szkoły” Nr. 14/15. Strajk żecerów w Poznaniu, uniemożliwił regularne i punktualne wydawanie ostatnich numerów. Obecnie wychodzi pismo w jednej z drukarni na prowincji nieco zmniejszonej objętości. Z treści ostatniego zeszytu wymieniamy: rozprawkę d-ra St. Blachowskiego, prof. Uniwersytetu Poznańskiego p. t. „O szkole dla uzdolnionych”. Tad Czapczyńskiego, „Pierwszy ustęp w klasie pierwszej szkoły średniej”. A. Kędzierówna, „Kilka uwag o nauce historii”. Dr. A. Klęsk, „Ocena człowieka z jego świadectw szkolnych” i oceny książek. Z powodu strajku zeszyty wyszły nieregularnie i w zmniejszonej objętości.

Adres Redakcji: Poznań, ul. Różana 4-a.

Zbiórka

Dzisiaj zbiórka ulotek, jutro sprzedaż nalepek na rzecz „Polskiego Żołobnego Krzyża”.

Wystawa

Dzisiaj 12 ej. otwarcie wystawy sztuk pięknych w Muzeum (Starostan), oraz rozłożenie obrazu z wystawy Kaniemierowskiego.

Z TEATRU

Proces rozwodowy p. B. Komedja w 3 aktach.

Podobno komedja ta na innych scenach robiła formalną furorę, czemu nie dziwimy się, ma ona bowiem wiele na temat warunków, prócz samej fabuły, która będąc nie skomplikowaną białdą jeszcze bardziej w naszym społeczeństwie. Sztuka ta należy do rzędu takich, które jako utwór sceniczny nazwać można szkicem, z którego arcydzieło czyni dopiero gra artystów. U nas niestety stała się przeciwnie — wykonanie zażądało mocniejsze i bardziej charakterystyczne rysy, które komedja nie zaprzeczenie w pewnej skali posiada.

P. W. Skarzyńska, w sztuce tej wystąpiła w roli Karjałydy, dzwigającej cały ciężar gmachu na swoich barkach, ciężar ten w braku pomocy skądkolwiek, był tak wielki, że chwilami czuć było upadek sił i załamywanie się pod nadmiernym wysiłkiem. Dzielnie sekundował ulubienicy naszej publiczności p. Wzerczykowski, który z każdej nawet epizodycznej roli wyszlifuje brylant istotnego talentu. P. Urban-ski opanował rolę pamięciowo doskonale — znać było, że pomimo krótkości czasu, nad typem pracował sumiennie i dał co mógł, nie jego jednak wina, że nie jest Krezusem.

P. Wojciechowska przesłiznie i zaraźliwie śmiała się ze swego losu dwunastogodzinnej małżonki, która nie zasnęła, rozkoszy hymnu. Pan Czermański przejawiał nowy talent, wykonując w ciągu 3-eh aktów dance du Vendre, wyrazistoscą jednolitych ruchów bożka chińskiego, zastępując błądosc typu do nieokreśloności wieku włącznie.

Pan Sulima w swej impetycznej roli do tego stopnia spotęgowywa ujemne wrażenie, wywoływane swym wysoce niemelodijnym głosem, że z powodu formalnego bólu fizycznego zamyka się oczy, dzięki czemu trudno jest ocenić zasługi, położone przez niego w tej sztuce. Na sali było względnie nie wiele, jak na premierze osób, jednak skalę winy publiczności dała by się ocenić dopiero przy wystawieniu t. zw. „szlagieru”.

Nadesłane

„Twórcy Komitetu Białoruskiego”

W tych dniach bawił w Grodnie znany na tutejszym gruncie „działacz” białoruski p. Włodzimierz Fiodorow, który nosi się z zamiarem założenia tu komitetu do spraw białoruskich, w którym to celu odbyło się w hotelu „Kijowski” zebranie „działaczy” białoruskich, na którym przewodniczył „białorus” p. Pietkiewicz.

Podczas większej ilości wódki uformowano Komitet, i wybrane Zasad, w skład którego weszli pp. Pietkiewicz, Milkiewicz, Szymbarowicz, i Nowik.

Natychmiast po ukończeniu się rozpoczęła została gorączkowa działalność komitetu, i wymiana przekonań politycznych za pomocą znajdujących w pamiętaniu butelek. Należy żywić nadzieję, że tak energicznie rozpoczęta akcja przyczyni się do uzdrowienia stosunków na kresach białoruskich.

Najciekawszym stoli w tej sprawie byłoby dowiedzenie się, czy prawda jest, że skomponowany na tutejszym gruncie p. Fiodorow otrzymał w Warszawie pewne kwoty na cele białoruskie, a jeżeli to prawda, czy międzynarodowe czynniki przed wydaniem tych sum zasięgały u miejscowych władz adania w tym względzie?

P.

„CZAR NOCY”
wkrótce w kinie „LIRA”

Kino „EDEN” Dziś
Przy kominku
Chołodnaja, Runicz,
Połoński, Maksimow
Wolant i szory do sprzedania
Pilsudskiego 12.

Dr. Med.
Dr. Lichtensztejn
Choroby kobiece i akuszerja
przyjmuje od 1-4, biednych od
1-2 bezpłatnie. GRODNO, ulica
Polowa 9.
7-15

DOM kupię niewielki, pożą-
dane jaknajbliżej cen-
trum miasta.
Wiadomości: Listowskiego 32 m. 2. 2.
Mieszkania 3-4 pokojów z wygo-
dami poszukuje kie-
owsnik poważnego przedsiębiorstwa Wa-
unki do omówienia. Pośrednictwo pożą-
dane. Oferty: Grodno skrzynka pocztowa 13
2-2

Trzy POKOJE I KUCHNIA do odna-
jęcia. Wiadomość w Redakcji.

Bezpłatna dostawa

do mieszkań przy zamówieniach nie mniej niż pół tonny (30 pudów)

Skład Wapno-Cement-Węgiel

WĘGIEL

górnolaski z lepszych kopalń można stale nabywać po cenach umiarkowanych w składzie

N. Klempnera w Grodnie

ul. Mieszczńska № 1, w podwórzu

Ogrzewanie węglem jest wygodniejsze i tańsze, niż drzewem.

0-10

Kino

LIRA

OKRENT ZADZUMIONYCH

Wstrząsający

W roli głównej

dramat życia

Dorota Dalton

wy w 7 akt.

Kino

EDEN

Dawno oczekiwany obraz!

PRZY KOMINKU

2serje

razem

12 akt.

—Haslowany śpiewem warszawskich artystów, którzy specjalnie do tego obrazu są zaangażowani—

W rolach głównych **Wiera Chołodnaja, Maksimow, Runicz, Połoński**

Nad **PROGRAM:** Sprowadzenie zwłok ś. p. H. Sienkiewicza do Polski. Zdjęcia w Szwajcarii, Austrii, Czechosłowacji i Uroczystości warszawskie